

Список використаних джерел:

1. Панова Н.С. Адміністративно-правові засади розвитку державного управління в сучасній Україні: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: спец. 12.00.07 / Одес. нац. юрид. акад. Одеса, 2008. 19 с.
2. Баштанник В.В. Формування «європейської інтеграційної ідеології» в системі державного управління в Україні (1991–2012 рр.). *Вісник Національної академії державного управління при Президентові України*. 2012. Вип. 3. С. 5–13.
3. Загороднюк С.В., Купрійчук В.М. Реформування системи державного управління України в контексті адміністративної реформи на сучасному етапі державотворення. *Аналітика і влада*. 2011. № 4. С. 201–205.
4. Гладун З.С. Адміністративне право України: навчальний посібник. Тернопіль: Карт-Бланш, 2004. 579 с.
5. Колпаков В.К., Кузьменко О.В. Адміністративне право України: підручник. Київ: Юрінком Інтер, 2003. 544 с.
6. Авер'янов В. Державне управління у змісті предмета адміністративного права. *Вісник Академії правових наук України*. 2004. № 2 (37). С. 139–149.
7. Жилін Є.В. Адміністративно-правове регулювання взаємодії об'єднань громадян з органами державної влади: вітчизняний і світовий досвід. *Форум права*. 2011. № 4. С. 267–271.
8. Орел М.Г. Деякі аспекти забезпечення стійкого розвитку системи державного управління в процесі адміністративного реформування. *Університетські наукові записки*. 2008. № 1. С. 296–303.
9. Адміністративне право. Загальна частина: навчальний посібник / С.М. Алфьоров, С.В. Ващенко, М.М. Долгополова, А.П. Купін. Київ: Центр учб. л-ри., 2001. 216 с.
10. Ільченко Н.М. Трансформування системи державного управління в Україні: інституціональний підхід. *Теорія та практика державного управління*. 2012. Вип. 4. С. 70–75.
11. Лапина М.А. Адміністративное право. Москва: Консультант Плюс, 2009. 149 с.
12. Попов Л.Л., Мигачев Ю.И., Тихомиров С.В. Административное право России: учебник. Москва: Проспект, 2010. 752 с.
13. Джагулов Г.В. Методи адміністративно-правової охорони громадської безпеки в Україні. URL: http://archive.nbuv.gov.ua/portal/Soc_Gum%20/pib/2010_4/PB-4/PB-4_14.pdf.
14. Бахрах Д.Н. Административное право России: учебник для вузов. Москва: Норма, 2011. 640 с.
15. Гончарук С.Т. Основи адміністративного права: навчальний посібник. Київ: ТОВ «Видавничий будинок «Аванпост-Прим», 2004. 200 с.

УДК [342.95:342.7–053](477)

КОЛОМОЄЦЬ Н.В.

**ФОРМУВАННЯ ВИЗНАЧЕННЯ ПРАВОВОГО СТАТУСУ ДИТИНИ
В ПРАЦЯХ ОКРЕМИХ ВІТЧИЗНЯНИХ ТА ЗАРУБІЖНИХ ДОСЛІДНИКІВ**

Стаття присвячена аналізу правового статусу дитини у працях вітчизняних та зарубіжних дослідників. У результаті проведеної роботи автор доходить висновку, що правовий статус дитини являє собою складну систему, яка є похідною від загально-правового статусу людини та відображає місце дитини у правовому полі її життєдіяльності та взаємозв'язках з оточуючими та державою.

Ключові слова: права дитини, наукові дослідження, правовий статус, положення у суспільстві і державі.

Статья посвящена анализу правового статуса ребенка в диссертациях отечественных и зарубежных исследователей. В результате проведенной работы автор приходит к выводу, что правовой статус ребенка представляет собой сложную систему, которая является производной от общего правового статуса человека и отражает место ребенка в правовом поле его жизнедеятельности и взаимосвязях с окружающими и государством.

Ключевые слова: права ребенка, научные исследования, правовой статус, положение в обществе и государстве.

The article is focused on the analysis of the legal status of a child within the works of national and foreign researchers. As a result of the fulfilled work, the author has made the conclusion that the legal status of a child is a complex system, which is a derivative of the general and legal status of a person and reflects the place of a child in the legal field of the life and interconnections with others and the state.

Key words: children rights, scientific researches, legal status, positions in society and in the state.

Постановка проблеми. Дитина з моменту її народження й до досягнення нею 18-річного віку постійно перебуває у правових відносинах, які регулюються нормами конституційного, адміністративного, цивільного, трудового, сімейного, житлового права та рядом інших норм. Так, момент народження дитини необхідно зафіксувати та зареєструвати – це є адміністративні правовідносини; необхідність забезпечити дитині умови для достатнього життєвого рівня, що включає одяг, житло і харчування, – це конституційні, сімейні, цивільні, житлові правовідносини; направити дитину до дитячого садка та школи – це конституційні, адміністративні, цивільні правовідносини; притягнути неповнолітнього до юридичної відповідальності – це адміністративні, кримінальні, цивільні правовідносини; захистити її права, використовуючи потенціал міжнародних урядових і неурядових організацій, – це міжнародні правовідносини і так далі. Тобто можемо говорити про те, що дитина є активним учасником суспільного життя. Вона має свій правовий статус та відповідні гарантії його забезпечення. Навіть більше, дитина як конкретна одиниця правової категорії не ототожнюється з повнолітньою особою, яка вже досягла 18-річного віку, тому можемо говорити про певні особливості такого правового положення дитини. Але водночас не варто забувати про те, що правовий статус (правове положення) дитини впливає із загального правового статусу людини і громадянина.

Аналіз останніх досліджень. Правовий статус дитини та його захист у різних сферах суспільного життя досліджувалися багатьма вченими в різних галузях вітчизняної та зарубіжної науки. Так, варто згадати праці таких вчених, як Л. Миськів («Адміністративно-правові засади впровадження інклюзивної освіти в Україні») [12], І. Бандурка («Кримінально-правовий захист дитинства в Україні») [3], О. Синегубов («Здійснення особистих немайнових прав фізичних осіб, що не досягли повноліття») [15], А. Сазонової («Соціальні інститути забезпечення прав дитини на сім'ю») [14], О. Бутько («Правовий статус дитини: теоретико-правовий аналіз») [6], В. Кірюхін («Адміністративна діяльність поліції з профілактики правопорушень неповнолітніми: теоретично-правові основи та напрями удосконалення») [9], В. Закопирін («Адміністративно-правовий статус комісій у справах неповнолітніх щодо захисту їх прав») [8], Н. Лесько («Адміністративно-правова діяльність органів і служб у справах дітей щодо профілактики правопорушень») [11], Г. Горбова («Адміністративно-правове регулювання протидії насильству в сім'ї») [7], В. Абрамов («Права дитини та їх захист в Росії») [1], С. Бойко «Адміністративно-правові засоби захисту прав і законних інтересів неповнолітніх» [4], О. Юнусової («Адміністративне правове регулювання захисту прав і законних інтересів неповнолітніх в Республіці Таджикистан») [17], О. Таїбова («Державне управління у сфері охорони і захисту прав неповнолітніх: адміністративно-правовий аспект») [16], та ряд інших не менш важливих та цікавих праць. А проте назвати ці дослідження вичерпаними не можна, оскільки вони охоплюють конкретну (однорідну) сферу життєдіяльності дитини.

Тому **метою статті** є необхідність, аналізуючи доктринальні положення та висновки вказаних вище дисертаційних досліджень, продовжити виробляти пропозиції та рекомендації щодо удосконалення визначення «правового статусу» дитини та, відповідно, її положення в суспільстві, оскільки діти – це майбутнє усієї світової спільноти, а не окремої держави як такої. Отже,

варто приділяти увагу саме теоретичним аспектам захисту прав дитини з тим, щоб розробити та впровадити найбільш ефективні та дієві механізми протидії їх порушенню та недотриманню. Такий підхід надасть можливість комплексно аналізувати проблеми захисту прав дитини та, відповідно, виробляти конкретні пропозиції щодо їх вирішення.

Виклад основного матеріалу. Категорія «правовий статус» є широко досліджуваною в юридичній науці. Доктринальні тлумачення зводяться до того, що під «правовим статусом» варто розуміти складні зв'язки, що виникають між державою та індивідом, а також взаємозв'язки людей один з одним, які фіксуються державою в юридичній формі (у формі прав, свобод та обов'язків) та у своїй єдності становлять єдиний правовий статус особи [13, с. 28]. При цьому права та обов'язки є основою правового статусу. Вони відображають зразки, стандарти та основні моделі поведінки особи, які держава фіксує у відповідних нормативно-правових актах. В структуру правового статусу також включають:

- наявність громадянства;
- правоздатність;
- юридичну відповідальність;
- гарантії реалізації прав, свобод та законних інтересів;
- принципи правового статусу особи тощо.

Єдиного ж нормативного переліку структурних елементів правового статусу особи, зокрема дитини, наразі немає, що викликає певні труднощі під час захисту основних прав людини, не говорячи вже про правовий статус дитини.

Так, В. Абрамов дає досить лаконічне визначення терміну «правовий статус дитини». Під ним запропоновано розуміти сукупність її прав і обов'язків, зафіксованих державою в юридичній формі. Водночас, на думку автора, дитина наділена загальним (конституційним), галузевим, спеціальним (родовим) й індивідуальним правовим статусом [2, с. 12].

Варто згадати й ту обставину, що В. Абрамов ототожнює поняття «правовий статус» і «правове положення» дитини, мотивуючи це тим, що вказані категорії мають однакове змістовне наповнення, але залежно від стану та характеру суспільних відносин, в яких перебуває суб'єкт, вони мають різну форму [1, с. 62].

Автор стверджує, що правовий статус є комплексною, інтеграційною категорією, яка відображає взаємовідносини людини і суспільства, громадянина й держави, індивіда й колективу та інші соціальні зв'язки. При цьому дуже важливо, на думку дослідника, щоб особа сама усвідомлювала своє положення у цих зв'язках та не сприймала його хибно.

Таке твердження автора варто підтримати та не відмежовувати правову категорію «правовий статус» від категорії «правове положення», оскільки обидва ці поняття відображають дитину у регламентованих нормах чинного законодавства взаємозв'язках з оточуючим її світом. Більше того, у нас є конкретні визначення, що містяться у Великому словнику іншомовних слів та у філософській енциклопедії, які чітко закріплюють, що термін «статус» має латинське походження (лат. *status*) та означає стан, правове положення [5, с. 628]; «положенням», відповідно, є соціальна позиція індивіда, його співвідношення з іншими учасниками або групами в соціальній системі [17, с. 18].

Аналіз же юридичної літератури, нормативних актів надає підстави виокремити два підходи у визначенні правового статусу: 1. статус – це сукупність (система) прав, обов'язків, відповідальності; 2. статус – це правове положення суб'єкта (положення суб'єкта відносно інших осіб, з якими він вступає у правовідносини) [17, с. 18].

Так, О. Бутько пропонує під правовим статусом дитини розуміти об'єктивовані та формалізовані в праві можливості, необхідні особистості дитини для її всебічного розвитку, тобто для перетворення потенційних ресурсів на фактичні [6, с. 8]. Більш розширено це твердження відображено у такій дефініції: правовий статус дитини це концептуально і конкретно-історично зумовлена система його прав, свобод і обов'язків, що встановлюються з урахуванням вікових обмежень і типу юридичного зв'язку з державою і батьками або особами, що їх замінюють, структурованих і формалізованих за основними параметрами сфери дитинства, що реалізуються в особливому владно-вольовому режимі, що охороняються і гарантуються державою [6, с. 15].

Таким чином, автор пропонує оцінювати правовий статус дитини як ядро нормативно-правового вираження основних засад взаємовідносин особистості і держави, оскільки в ньому ці основні засади повинні бути представлені в найчистішому, бездоганному вигляді і втілювати найбільші цінності людської спільноти – віру та моральність.

До елементів правового статусу дитини, виходячи з загальної концепції правового становища особистості, дослідниця пропонує віднести:

- 1) громадянство дітей;
- 2) принципи правового становища дітей;
- 3) права, свободи і обов'язки дітей;
- 4) правоздатність та дієздатність дітей;
- 5) гарантії прав дитини, засоби і способи їх захисту [6, с. 15].

В. Кулапов правовий статус дитини характеризує трьома основними ознаками:

- 1) наявністю вікових меж (до 18 років);
- 2) фізичною та розумовою незрілістю;
- 3) пільговим режимом правового регулювання. Цей режим своєю чергою характеризується такими рисами:

а) на дітей не можна покладати занадто багато юридичних обов'язків; в той же час вони повинні бути забезпечені досить смним комплексом суб'єктивних прав;

б) залучення неповнолітніх до юридичної відповідальності має відбуватися за особливою, «пом'якшеною» процедурою;

в) в значній кількості правовідносин діти не можуть виступати в якості безпосередніх їх учасників: їх інтереси в цих випадках забезпечуються їх законними представниками [10, с. 14].

О. Юнусова розглядає правовий статус неповнолітнього через призму його правового захисту та зазначає, що він являє собою сукупність притаманних йому специфічних прав, законних інтересів, обов'язків і гарантій, закріплених в міжнародно-правових актах, Конституції і чинному законодавстві країни, та який визначає його юридичне становище у взаєминах з іншими суб'єктами права, в тому числі з органами публічної влади [17, с. 33].

Висновки. Узагальнюючи викладене, можемо говорити про те, що правовий статус дитини являє собою складну систему, яка є похідною від загально-правового статусу людини та відображає місце дитини у правовому полі її життєдіяльності та взаємозв'язках з оточуючими та державою. Вона характеризується наявністю таких елементів, як правосуб'єктність (правоздатність, дієздатність та деліктоздатність), громадянство (наявність або відсутність громадянства впливає на правове положення дитини в конкретних умовах місця і часу), гарантії реалізації прав, свобод та законних інтересів. Отже, обов'язковим елементом правового статусу дитини є наявність у неї прав та обов'язків, які структурно входять до правосуб'єктності. Але очевидним є й той факт, що права дитини в силу її віку та розумового розвитку характеризуються своїми особливостями: по-перше, вони не можуть бути повною мірою реалізовані самостійно; по-друге, характеризуються наявністю спеціального механізму гарантування та захисту; по-третє, мають свою правову регламентацію; по-четверте, характеризуються наявністю спеціальних режимів реалізації та забезпечення (за наявності особливого стану дитини); по-п'яте, їм властива пом'якшена процедура деліктоздатності.

Отже, дитина є спеціальним суб'єктом суспільних правовідносин, який не обмежений у правоздатності, а особливий правовий статус зумовлений тим, що вона внаслідок своєї фізичної і розумової незрілості потребує спеціальної охорони і піклування, включаючи належний правовий захист як до, так і після народження.

Список використаних джерел:

1. Абрамов В.И. Права ребенка и их защита в России: общетеоретический анализ: диссертация... доктора юридических наук: 12.00.01. Саратов, 2007. 455 с.
2. Абрамов В.И. Права ребенка и их защита в России: общетеоретический анализ: автореф. дис. ... доктора юридических наук: 12.00.01 / Абрамов Владимир Иванович. Саратов, 2007. 56 с.
3. Бандурка І.О. Кримінально-правовий захист дитинства в Україні: дис. ... д-ра юрид. наук: 12.00.08 / Ірина Олександрівна Бандурка; МВС України, Харк. нац. ун-т внутр. справ. Харків, 2016. 404 с.
4. Бойко С.С. Административно-правовые средства защиты прав и законных интересов несовершеннолетних: дисс. ... канд. юрид. наук. 12.00.14. Ростов-на-Дону, 2011. 237с.
5. Большой словарь иностранных слов / Сост. А.Ю. Москвин. Москва : ЗАО Изд-во Центрполиграф; ООО «Полюс», 2001. 816 с.
6. Бутько О.В. Правовой статус ребёнка: теоретико-правовой анализ: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.01. Красноград, 2004. 28 с.
7. Горбова Г.О. Адміністративно-правове регулювання протидії насильству в сім'ї: дис. ...канд. юр. наук : 12.00.07, Київ, 2016. 239 с.

8. Закопырин В.Н. Административно-правовой статус комиссий по делам несовершеннолетних и защите их прав: дисс. ... канд. юрид. наук. Москва, 2006. 233 с.
9. Кирюхин В.В. Административная деятельность полиции по профилактике правонарушений несовершеннолетних: теоретико-правовые основы и направления совершенствования: авт. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.14, Москва, 2017. 36 с.
10. Кулапов В.В. Защита субъективных прав и законных интересов детей в Российской Федерации: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.01. Саратов, 2004. 32 с.
11. Лесько Н.В. Адміністративно-правова діяльність органів і служб у справах дітей щодо профілактики правопорушень : авт. дис. ... канд. юрид. наук.: 12.00.07, Національний університет «Львівська політехніка». Львів, 2013. 22 с.
12. Миськів Л.І. Адміністративно-правові засади впровадження інклюзивної освіти в Україні: дис. ... доктора юрид. наук: 12.00.07, Міжрегіон. акад. упр. персоналом. Київ, 2015. 360 с.
13. Общая теория прав человека / рук-ль авт. коллектива и отв. редактор Е.А. Лукашева. Москва, 1996. 520 с.
14. Сазонова А.В. Социальные институты обеспечения прав ребенка на семью: дисс. ... канд. юрид. наук: 22.00.04, Санкт-Петербург, 2008. 179 с.
15. Синегубов О.В. Здійснення особистих немайнових прав осіб, що не досягли повноліття: дис... д. юрид. наук : 12.00.03 / Синегубов Олег Васильович ; Ген. прокуратура України, Нац. акад. прокуратури України. Київ, 2015. 508 с.
16. Таибова О.Ю. Государственное управление в области охраны и защиты прав несовершеннолетних: административно-правовой аспект: дисс. ... канд. юрид. наук. 12.00.14. Санкт-Петербург, 2006. 254 с.
17. Юнусова О.М. Административно-правовое регулирование защиты прав и законных интересов несовершеннолетних в Республике Таджикистан: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.14, Москва, 2015. 180 с.

УДК 342.951(477)

**КОРОЄД С.О.
ЛОШИЦЬКИЙ М.В.**

СУДОВИЙ КОНТРОЛЬ ЗА ДІЯЛЬНІСТЮ ПРИВАТНИХ ВИКОНАВЦІВ

У статті висвітлюються види контролю за діяльністю приватних виконавців та визначається актуальність застосування саме судового контролю для оскарження їхніх рішень, дій чи бездіяльності. Розглядаються процесуальні особливості здійснення судового контролю за вчиненням приватними виконавцями конкретних виконавчих дій. Досліджується питання підвідомчості (предметної юрисдикції) справ про оскарження рішень і дій приватних виконавців судам різних юрисдикцій, засобів і способів захисту прав учасників виконавчого провадження та інших заінтересованих осіб від порушень приватними виконавцями в різних процесуальних формах. Обґрунтовується висновок, що суб'єкти, перелік яких відсутній в спеціальних статтях процесуальних кодексів, мають звертатися за захистом своїх прав та інтересів із позовом до загального суду в порядку ЦПК, а вимоги до приватного виконавця формулювати як похідні.

Ключові слова: приватні виконавці, виконавче провадження, контроль, суд, оскарження, примусове виконання, адміністративне судочинство, похідні вимоги.

В статті освещаются виды контроля за деятельностью частных исполнителей и определяется актуальность применения именно судебного контроля для обжалования их решений, действий или бездействия. Рассматриваются процессуальные